

“Administrazioak umeak lapurtu dizkigu”

Hainbat gurasoren garrasia da, minez eta amorrus betea: seme-alabak kendu dizkiela administrazioak, haiek behar bezala zaintzeko kapaz ez direla iritzita. Salatu dute arinkeriaz eta gehiegikeriaz jotzen dutela teknikariek, txostenak puztuz eta desitxuratuz, bermerik ez duen atzera-bueltarik gabeko prozesuan umeak betiko galtzen dituztela. Nola funtzionatzen du haurren babeserako zerbitzuak eta zer dago horren guztiaren atzean?

Mikel Garcia Idiakez

@mikelgi

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Seme-alabengandik bidegabeki banandu dituztela salatzen duten gurasoen elkarteak da Marea Turquesa, iaz Espainiako Estatuan sortua. Pasa den ekainean hasi zuen bere ibilbidea Marea Turquesa Euskadik eta 15 guraso inguru dira dagoeneko. Gipuzkoako hiru amarekin bildu gara gu. “Orain lasai har dezakezu arnas, munduko denbora guztia daukazu zuretzat”, esan zion Diputazioko teknikariak Maiteri (izen faltsua). “Nik ez dut nahi munduko denbora guztia niretzat, nik nire seme-alabak nahi ditut!”. 2 urteko semea harrera-familia batekin eta 4 urteko alaba zentro batean ditu Maitek ekainetik, bikotekidearengandik banandu eta emakumeentzako aterpetxe batean zegoenean bizilagun batek salatu zuelako alabari errieta egin ziola oso hitz itsusiak erabiliz; “eta gero puzten eta puzten joan dira, nirekin zerikusirik ez duten iradokizunak bata bestearen atzetik, ez hanka ez buru: depresiorako joera dudala, tratatu txarrak ematen dizkidaten gizonenganako joera, zainak moztu nahi izan ditudala (Jainkoarren, baina nondik atera dute hori?!), tronpa-ligadura egiteko esan zidatenean ezetz esan niela ere jarri dute

txostenean, alabak ilea ez zuela garbi eramaten (*rastak* dituelako)... Munstroa banintz bezala jarri naute txostenetan, baina nire umeen zaintzan buru-belarri aritu naiz beti. Urte luzez auzo berean bizi izan gara eta inoiz ez dut inolako arazorik izan inorekin, alaba eskola on batera joan da 2 urte zituenetik, ez zaie inoiz jatekorik, janztekorik eta baliabiderik falta izan; zergatik ez diete umei galdetzen? Begira zein bitxia, Osakidetzaiko psikiatrak egin didan txostenak eta Diputazioak hautaturiko psikologoarenak ez dute zerikusirik”.

Arantxa Akizu eta bikotekidea desintoxikazio zentro batera sartu ziren, beren borondatez, eta bitarte horretan, euren familia izan zen haurra kendu ziena, horretarako izapideak eginez. Zentrotik atera ostean, ordeak, umea ez zietela “inolaz ere” itzuliko esan zieten Diputazioan. Hiru urte daramatza kontsumo-analisietan negatibo ematen, txosten ofizial positiboak pilatzen eta epaiketak eskatzen, baina alferrik. Itxaropena ez du galdu, halere.

Ama izateko aukerarik ez diote eman Susanari (izen faltsua): haurdun zegoenean, bikotekideak eta biek gizarte

zerbitzuetara jo zuten, laguntzaren bat lortzeko esperantzan, baina oso bestelakoa izan zen ondorioa. Egoera berean dauden askoren esaldia da Susanarena: “Madarikatua gizarte zerbitzuetara jotzea erabaki genuen eguna!”. Erditu eta bost egunera, Diputazioak aginduta umea eraman zuten ospitaletik bertatik; “marihuana erretzen nuela leporatu zidaten (porro bat egunean!), diru-sarrerak nahikorik ez genuela, gazteagoa nintzenean harrera-zentro batean egon nintzela, aurreko harreman batean tratatu txarrak jasotzeagatik asko sufritu dudana emakumea izan naizela eta nire iragan gatazkatsuegatik ezin dudala bizimodu normal bat izan... Nire iraganagatik betiko kondenatu naute eta nik iragan gogorra izan dut, bai, baina zenbatek bukatuko zuketenean bizimodu kaltegarri batean kateatuta? Ni aurrera atera naiz, beti aritu naiz lanean, ile-apaindegian ez bada tabernan, eta hori guztia ez dute baloratu. Aurrez epaitua zaudenean zaila da buelta ematea, umea ‘badaezpada’ kentzen dizute, eta gero hor konpon. Orain, hilero analisiak egiten ditut frogatzeko ez dudala ezertxo ere hartzen, bikotekidea lanean ari da kontratu bate-

» **SUSANA, AMA:**

“Hilero analisiak egiten ditut frogatzeko ez dudala ezer hartzen, bikotekidea kontratuarekin ari da lanean, etxebizitza egonkorra daukagu... baina aldaketa horiek guztiak ez ditu kontuan hartu Diputazioak”

» **PATXI AGIRIANO, GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA:**

“Bereiztea azken neurria da eta aurretik ahalegintzen gara familiak baturik jarraitu dezan bestelako esku-hartzeak egiten. Izatekotan, esku-hartze goiztiarra falta da”

» **ABOKATUA:**

“Beste herrialdeetan, erabakia hartu aurretik audientzia ematen dizute, alegazioak aurkezteko aukera... Hemen defentsarako eskubidea gerorako uzten dute: lehenengo umea hartzen dute, eta gero zuk ikusi helegitea jartzen duzun”

» **C. GARCÍA, KAZETARIA:**

“Harrera zentroak pribatuak dira eta interes handia dago plaza guztiak beteta egon daitezen”

kin, ni ikasketak egiten ari naiz nire poltsikotik ordainduta, etxebizitza egonkor bat daukagu... eta aldaketa horiek guztiak ez ditu kontuan hartu Diputazioak. Are okerrago, epaiketa eskatu dugu eta bertan behera uzteko esan dio epaileari Diputazioak, gure aurrekariak aintzat hartuta. Preso sartzen dutenak gutxienez seme-alabak berreskuratu ohi ditu kartzelatik ateratzen denean, bada guk ez daukagu horretarako eskubiderik”. Susanak eta bikotekideak azaro bukaerara dute epaiketa, umea jaio, kendu eta ia urtebetera.

“Bizitza zaila izan dugulako, ez dugu merezi umea izatea? –diote– Baliabide gutxiko jendea garela aprobeztatzen dute. Ez gara inor haientzat, azken honddarra, eta zenbat eta zaurgarritasun egoera handiagoan egon, orduan eta harrapakin hobea gara”.

Gizarte zerbitzuak, azpikontratak eta administrazioa

Administrazioak du erabakimena seme-alabak gurasoengandik banantzeko, baina segimendua administrazioetik kanpo jarduten duten lan-taldeek eta enpresa azpikontratatuak egiten dute, eta txosten horietan oinarrituta hartu ohi ditu erabakiak administrazioak. Garbi utzi nahi du Gipuzkoako Diputazioko Haurren eta Nerabeen Babeserako zerbitzuburu Patxi Agirianok: “Bereiztea azken neurria da eta aurretik ahalegintzen gara familiak baturik jarraitu dezan bestelako esku-hartzeak egiten. Gipuzkoan, gaur egun, 1.117 ume ari dira familien gaineko esku-hartze programetan parte hartzen eta babes neurriak dituztenak 695 dira”. Balore Tresna izeneko metodo “objektiboa” erabiltzen dutela kontatu digu: “Tresna hori berriz berriz ebaluatu du Euskal Herriko Unibertsitateak. Balioespen psikosozial horietan umearen bizitzan dauden eragileak ematen duten informazioa alderatzen da (eskola, Osakidetza, aisialdiko ekintzak, senideak...). Txostenetan biltzen den informazio guztiak egiaztatuta eta alderatuta egon behar du, kalitatea, objektibotasuna eta erabakien zehaztasuna bermatzeko. Gainera, horrelako erabaki bat hartzen denean, maiz bidea luzea izan da aurretik, udaletik igaro da eta ondoren aldundietatik. Zeribait faltatzekotan gure babes sisteman, esku-hartze goiztiarra falta da”. Neurri eta ebaluazio guztiak modu kolegiatuan

egiten direla eta hiru mailako filtro-sistema dutela azpimarratu digu Agirianaok: lehen maila batean, kontratupeko taldeak egin duen proposamena erakunde bertan aztertu behar da modu kolegiatuan; bigarrenik, foru-profesionalak berriz aztertzen du neurria; eta hirugarrenik, behin betiko proposamena “zurrunki” aztertzen du batzordeak. “Azkenik, eta filtro horietatik igaro ondoren, proposamena foru diputatuari bidaltzen zaio”.

Gaiotan aritzen den abokatu donostiar bati galdetu diogu eta berak ez du hain garbi ikusten: “Nik ez dut esaten gehienetan esku-hartzea justifikatuta ez dagoenik, argi dago arriskuan dauden umeak badirela, baina egia da kasu ugartan gehiegizko esku-hartzea dagoela administrazioaren aldetik. Gaia zaila da, ez delako pertsona bakarra erabakia hartzen duena, talde-lana dela suposatzen da, batzuen eta besteen txostenak daudela tartean, baina nik ikusi ditut oso bideratuta dauden txostenak: gauza batzuetan fokua jarri eta aldiz, interesatzen ez zaizkien gauzak jaso ere egiten ez dituztenak; gurasoen alde egin dezakeen informazioa berariaz ezkutatzeak asko esaten du batzuen objektibitateaz. Gurasoak gizarte zerbitzuetara doaz laguntza bila, solasean ari direlakoan interrogatorioa egiten ari zaizkie, hasten dira txostenak gora eta behera, iraganeko informazioa ere erabiltzen dute zure kontra, bergizarteratzeko eskubiderik ez bazenu bezala, eta azkenean aurkitzen duzu lizentziatu berri den gaztearen idatzia, esperientziarik gabea, gurasoen jokabidea zorrotz epaizten, pedagogian aditua bailitzan”. Gizarte zerbitzuetan zein egokitzen zaizun, juzguak oso erraz egiten dituztela dio Maitek: “Niri gertatu zait, aurrez aurre inoiz izan ez nauen gizarte laguntzaileak idaztea niri buruzko txostena, psikologoaren, aterpetzeko jendearen eta hirugarren pertsonen hitzetan oinarrituta. Eta ez da kasualitatea, beti berrinak dira halakoak egiten dituztenak, badakidalako niri umea kentzea ahalbidetu duen gizarte laguntzaileak beste askori gauza bera egin diela”.

Zergatik, baina?

Elkarriketatu dugun abokatuaren esanetan, administrazioetik kanpoko enpresa eta profesional askok egiten du lan arlo honetan, diru asko mugitzen

da, eta batzuetan badirudi makineriak funtzionatzen jarraitzea interesatzen zaiola hainbati, euren lana justifikatzea: “Zerbitzu publikoak enpresa pribatuei azpikontratatzeko ditzkiezunean, bestelako interesak tartekatuta daitezke”. “Harre-
ra zentroak pribatuak dira eta interes handia dago plaza guztiak beteta egon daitezke”, dio Consuelo García kazetariak, Espainiako Estatuan gaiak duen dimentsioaz aurrean ateratzen duen ikerketa liburuan (*El desmadre de los servicios sociales*). Azpikontratatzeko arriskuak ukatu dizkigu Agirianok: “Gestioa egon liteke azpikontratatu, baina erantzukizuna publikoa da beti. Horregatik, gure funtzioa da bermatzea lana irizpide eraginkor eta koherenteekin egiten dela eta kalitate kontrolak badira horretarako”.

Administrazioak erabaki behar du, ala epaileak?

Europako hainbat herrialdetan, epaileak agindu behar du adin txikiko esku-hartzea, baina Espainiako Estatuan administrazioak du horretarako eskumen osoa, eta ez du inolako baimen judizialik behar. “Berdin dio duela gutxi gurasoak dibortziatu eta sententzia bat egotea umearen zainketa zehazten duena, administrazioa iritsi eta bestelako erabakia har dezake lasai asko”, dio abokatuak.

Hain juxtu, Patxi Agirianoren zatia idealena da eskumena administratioarena izatea eta ez Justiziarena: “Haurren babes sistema, zorionez, gizarte zerbitzuetan dago, eta bermatzen du maila guztietan egiten den esku-hartzea, balizko babesgabekia egoerak atzemate barne, hezkuntza eta psikologian presakuntza egokia duten profesionalen ardurapean, eta bermatzen du azkarta-

sun handiagoa esku-hartzean, susmoa baitugu umeen bizitzan eragingo duten erabakiak atzeratuko lirakeela babes-sistema judizializatuta balego”.

Prozedura horri hutsune handiak ikusten dizkio abokatuak, ordea: “Beste herrialdeetan, erabaki administratiboa hartu aurretik audientzia ematen dizute, alegazioak aurkezteko aukera... eta hori printzipio konstituzionala da, defentsarako eskubidea. Hemen defentsarako eskubidea gerorako uzten dizute: lehenengo exekutatu egiten dute, umea hartu, eta gero zuk ikusiko duzu helegitea jartzen duzun ala ez. Babesgabekia handia sortzen du horrek. Batetik, askok ez duelako helegitea jartzeko baliabiderik ez indarrik; lotsa eta beldurra tartekatzen dira, edo administrazioak leporatutako argudioren batengatik errudun sentitzen dira eta administratioaren dinamika barneratzen dute, bisita-orduak negoziatzen, terapia egiten... Bestetik, helegitea jartzea erabakiz gero, erreakzionatzen duzunerako eta epaitegiak esku hartzen duenerako, gutxienez urtebete igarotzen delako tartean”.

Abokatuaren hitzetan, helegitea jartzea bera gaizki hartzen du administratioak, “ez duzulakoan tratamendua onartu, haien egia onartu, zure bizimodu aldaketa onartu”. Epaitegietan talde psiko-sozial ona dagoen arren administratioak indar handia duela, bere lan-taldeak aurkeztutako txostenek pisu handia dutela eta argudio ugari subjektiboak direla dio abokatuak. Emaizta, ia inoiz ez dutela gurasoek irabazten. Administratioaren inpunitate eta botereriaren isla da elkarrizketatu ditugun amentzat; aldiz, arrazoia administratioak duela esan nahi du Agirianoren-

Arantxa Akizu zarauztarrak hiru urte daramatza borrokan, alaba berreskuratzeko (Akizuk utzi digu argazkia). 2016an, 46 helegite aurkeztu ziren Familia Epaitegian, eta guztiak ezetsi zituzten.

tzat. Berak eman digu datua: 2016an, 46 helegite aurkeztu ziren Familia Epaitegian, eta guztiak ezetsi zituzten.

Atzera-bueltarik gabeko erabakia?

Beste kritika bat nabarmentzen dute amek, artikulatu hasierako testigantzetan ere jasoa: leporatzen dizkieten jarrera desegokiei buelta eman arren, zuzendu beharrekoak zuzendu arren, ez dutela seme-alaba berreskuratzeko. “Beste herrialde batzuetan, umea kendu diezazukete, baina saiatzen dira gurasoek dituzten arazoei aurre egiteko baliabideak

IX Euskal Soziolinguistika Jardunaldia 2017

azaroak 22

Carlos Santamaria zentroa
DONOSTIA

Izena emateko epea: azaroak 17

<http://www.sociolinguistika.eus/jardunaldia>

Arnasguneak
eta udalerri euskaldunak:
gaurko eta biharko **#ERRONKAK**

Antolatzaileak:

Laguntzaileak:

Babeslea:

jartzen, gero umea berreskuratu ahal izan dezaten. Hemen aldiz, abiapuntua da familiari lagundu beharrean umea behin betiko kentzea, eta gero familia da berreskuratzeko ahaleginak egin behar dituen”, kexu da Arantxa Akizu.

Agirianok dio ez dela horrela, kontrol eta ebaluazio etengabea dagoela, eta esku-hartzeak uneoro birbideratu daitezkeela: “Lan handia egiten da familia batuta egon dadin hasieran, edo familia berriz batzeko, gero. Baina txirotasuna edo toxikomania babes-neurriak hartzeko elementu direla pentsatzea ez da zuzena. Kontuan hartu beharreko adierazleak dira, bai, baina gakoa beti da ea guraso horiek kapaz diren edo ez umeak zaintzeko”.

Kontuak kontu, datuek diote hasieran “behin-behineko” gisa izendatutakoa “behin betiko” bihurtu ohi dela, eta haurrak bukatu dezakeela harrera-familiak adoptatuta, guraso biologikoengandik urrun (harrera-familiak 600 euro jasotzen dute hilero ume bakoitzeko Gipuzkoan).

Nahikoa al da ordubete astean?

Ordu edo ordu eta erdi astean izan ohi da gurasoek banandutako seme-alabekin egoteko duten tarte, teknikariren baten begiradapean. Nahikoa denbora al den galdetu diogu Haurren Babeseko zerbitzuburuari: “Ume bakoitzarekin, familiarekiko harreman beharren azterketa egiten da, eta behar horien arabera, eta umeak duen denboraren arabera, bisita-erregimena antolatzen da gurasoekin. Kontuan izan behar da guraso hauek arazo larriak dituztela, eta bereizteko neurria hartu dela min ematen ziotelako umeari eta ez ziotelako uzten modu osasuntsuan hazten”.

Jaio eta bost egunera kendu zioten umea Susanari: “Ez dut uste semeak ezagutzen gaituenik, berarentzat gara astean ordubetez kariñoa ematen dioten bi ezezagun. Lehenengo hitzak, lehenengo pausoak... beste familiarekin emango ditu, eta izugarri mingarria da hori. Gainera, gero umea itzuliko al diguten erabakitzeke garaian, irizpide inportantea da haurrak zeinekiko duen atxikimendu gehien, baina norekin izango du, guk astean ordu eta erdiz baino ikusten ez badugu?”.

Maitek gauero telefonoz hitz egiten du zentro batean duten 4 urteko alabarekin: “Negar zotinka aritzen da, nirekin itzuli

SALUD180

» PATXI AGIRIANO:

“Txirotasuna edo toxikomania babes-neurriak hartzeko elementu direla pentsatzea ez da zuzena. Kontuan hartu beharreko adierazleak dira, baina gakoa da ea guraso horiek kapaz diren edo ez umeak zaintzeko”

» ABOKATUA:

“Nik ikusi ditut oso bideratuta dauden txostenak: gauza batzuetan fokua jarri eta aldiz, interesatzen ez zaizkien gauzak jaso ere egiten ez dituztenak, gurasoen alde egin dezakeen informazioa berariaz ezkutatzuz”

nahi duela esaten dit behin eta berriz”. 2 urteko semea harrera-familia batekin dago eta ordubete ikusten du astean. “Atzo behea jo nuen. Badakit harrera-familiak ez duela asmo txarrez egin, baina umearen urtebetetzean *collage* bat egin zioten ospakizuneko argazkiekin eta semeak erakutsi zidanean tristura handia sartu zitzaidan, nik apenas ospatu ahal izan dudalako berarekin urtebetetzea, eta pentsatzen dudalako nik ere eskaini diezaioke dala hori guztia”.

“Zerbait egingo zenuen”

Beldurra eta lotsa sentimendu ohikoak dira guraso hauen artean. “Ez da kontatzen zoazen zerbait, jendeak beti pentsatzen du, ‘zerbait egingo zenuen’, eta azkenean isolatu egiten zara”. Etengabe epaituak eta mespretxatuak sentitzen direla esan digute, “emakume bezala eta ama bezala”. Inpotentzia aipatu digute, umiliazioa, zaborra bailiran, baina ez daude amore emateko prest: “Gu bezala dagoen jendeak ikus dezala ez daudela bakarrik, bat eginik borrokatuko dugula”. Kontaktua gehitzeko eskatu digute: mareaturquesaeskadi@gmail.com. “Itxaropena ematen digu kolektiboak, indarra egiten digu elkartuta, epailearengana gero eta jende gehiago bagoaz agian lortuko dugu funtzionamendua eta lan egiteko modua ikertzea, kasu bakoitza berrikustea eta desegoki jokatu duten guztiak kargutik kentzea”. ■